

Vuonna 1923 syyskuun 19 päivänä kokoontuivat Eduskunnan Pankkivaltuusmiehet, puheenjohtaja Lavonius ja herrat Nevanlinna ja Tanner.

1 §.

Käsiteltiin edelleen Johtokunnan kirjelmää n° 44.

Esiteltiin myöskin hankittu selvitys siitä, millaisiin finanssivekseleihin Pankki tänä vuonna oli soveltanut alinta diskonttokorkoa. (Liite 100.)

Sen johdosta, että Johtokunta sanotussa kirjelmässään oli ilmoittanut syntyneen epäilyksiä siitä, voi-

taisiinko kolmen kuukauden liikevekseleistä laskettava alinta diskonttokorkoa Johtokunnan harkinnan mukaan sovelluttaa tuotannon aiheuttamiin lyhytaikaisiin finanssivekseleihin, kuten aikaisemmin on menetelty, tarkastivat Pankkivaltuusmiehet Johtokunnan tätä asiaa koskevia aikaisempia esityksiä ja Pankkivaltuusmiesten niiden johdosta tekemiä päätöksiä ja havaitsivat, että Pankkivaltuusmiehet diskonttokorotuksen yhteydessä maaliskuun 20 päivänä 1920 hylkäämällä Johtokunnan ehdotuksen päättivät rajoittaa käytännössä olleen Johtokunnan oikeuden soveltaa puhtaita liikevekseleitä varusten vahvistettuja korkomääriä myöskin eräisiin finanssivekseleihin siten, että mainittu poikkeus oli siitä lähtien sallittu ainoastaan valtion vekseleitä diskontattaessa.

Tämän johdosta päättivät Pankkivaltuusmiehet Johtokunnalta tiedustella, milloin ja millä perusteilla mainittu menettelytapa oli otettu uudelleen käytäntöön. (Kirjelmä 97.)

2 §.

Käsiteltiin Johtokunnan kirjelmää n° 45.

Sihteeri oli hankkinut tietoja erinäisten val-

tion virkamiesten eläkkeistä ennen sotaa ja nykyisistä palkkaeduista.

Puheenjohtaja ilmoitti keskustelleensa asiasta johtaja Basilierin kanssa ja oli herra Basilier tällöin ilmoittanut toivoneensa 60,000 markan eläkettä, mutta tyytyvänsä myös 54,000 markkaan.

Pankkivaltuusmiehet päättivät ehdottaa kuuden kokoukselle, että johtaja Basilierille, siinä tapauksessa, että hän lähiaikoina pyytää eroa Suomen Pankin johtajan toimestaan, myönnettäisiin 54,000 markan vuotuinen eläke.

3 §.

Puheenjohtaja ilmoitti professori Heckscherin lausuneen kirjeessä toivomuksen, että hänen lausuntonsa rahamme arvon vakaannuttamisesta mahdollisimman pian voitaisiin julkaista.

Pankkivaltuusmiehet päättivät puheenjohtajansa kautta ilmoittaa professori Heckscherille, että tällä haavaa ei katsota ajan olevan sopivan lausunnon julkaisemiselle Suomessa ja että Pankkivaltuusmiehet toivovat, koska lausunto on Pankkivaltuusmiesten omaisuutta, että tekijä ei myöskään sitä julkaisisi. Samalla

päätettiin, että puheenjohtaja tiedustaa lausunnosta maksettavan palkkion suuruutta. (Liite 101.)

4 §.

Puheenjohtaja ilmoitti, että Johtokunta oli pitänyt yhden neuvottelun Pankin ohjesäännön uudistamisesta, mutta että sen pitemmälle ei asia ollut edistynyt.

Johtokunnan v.t. puheenjohtaja oli kuitenkin ilmoittanut lähiaikoina ryhtyvänsä valmistamaan ehdotusta uudeksi ohjesäännöksi.

Puheenjohtaja ilmoitti niinkään, että johtaja Gråsten oli luvannut piakkoin valmistaa Pankkivaltuusmiesten pyytämän lausunnon kielilain vaikutuksista siihen menettelyyn, mitä asiassa oli noudatettu Suomen Pankissa.

5 §.

Esiteltiin Johtokunnan kuluvaan kuun 17 päivänä lähettämä kirjelmä n° 47. (Liite 102.)

Pankkivaltuusmiehet päättivät Johtokunnalle ilmoittaa, että Pankkivaltuusmiehillä ei ole mitään huomautusta tehtävänä kirjelmässä kosketeltua takausta vastaan.

(Kirjelmä 98.)

6 §.

Lukiessaan Johtokunnan pöytäkirjoja olivat Pankkivaltuusmiehet havainneet, että Johtokunta t.k. 8 p:nä oli käsitellyt ja osaksi hyväksynyt eräitä ehdotuksia, mitkä sisältävät poikkeuksen siitä valuuttapolitiikasta, jota Suomen Pankki nyt noin vuoden ajan Johtokunnan ja Pankkivaltuusmiesten yhteisten neuvottelujen perusteella on noudattanut ja jonka periaatteet ja menettelytavat Pankkivaltuusmiehet myöskin ovat saattaneet Pankkivaliokunnan tietoon ilmoittaen mielipiteenään, että samoja periaatteita olisi edelleenkin seurattava.

Tämän johdosta päättivät Pankkivaltuusmiehet Johtokunnalle toivomuksenaan esittää, että senluontoiset kysymykset vast'edeskin ennen päätöksen tekoa käsiteltäisiin Johtokunnan ja Pankkivaltuusmiesten yhteisissä neuvotteluissa. (Kirjelmä 100.)

Vakuudeksi:

A. N. Rautala

Vuonna 1923 syyskuun
19 päivänä kokoontuivat E-
duskunnan Pankkivaltuusmie-
het, puheenjohtaja Lavonius,
herrat Nevanlinna, Tanner ja
Wuolijoki sekä varamiehet
Pulkkinen ja Heinonen.

1 §.

Johtokunnan v.t. puheenjohtajan valtioneuvos
Ramsayn sekä jäsenten Basilierin, Gråstenin ja Bromsin
tultua saapuville teki puheenjohtaja seuraavaan tapaan
selkoa tilanteen kehityksestä valuuttamarkkinoilla kulu-
van kuun alkupuoliskolla:

Vastoin tavallisuutta on tänä vuonna kriitil-
linen aika valuuttamarkkinoilla sattunut syksyllä eli
vähän ennen kuin oli odotettavissa vientilyijäämän tuot-
tavan valuuttavaraston kasvua. Aikaisemmin kesällä val-
litsi tietääkseni yleisesti se käsitys, että Suomen mark-
ka taas tulisi syksyllä, vaikkei siinä määrin kuin vii-
me vuonna, vientilyijäämän vaikutuksesta paranemaan. Mut-
ta syyskesällä tapahtui tässä käsityksessä muutos syis-
tä, jotka osittain olivat todellisia, osittain kuvitel-
tuja tai ainakin suuresti liioiteltuja.

Todellisten syiden joukossa on mainittava se
 seikka, että Englannissa puhjennut satamalakko viivytti
 puutavarain laivausta; kun se venyi pitkälliseksi,
 niin englantilaiset ostajat katsoivat olevan aihetta
 viivytellä uusien ostojen tekemistä siinä toivossa, et-
 tä siten saisivat aikaan hintain alenemista, jota ei
 kuitenkaan tietääkseni tähän asti ole tapahtunut. Ke-
 sällä jäi myös Ranska, Belgia ja Saksa näiden maiden
 valuuttain yhä laskiessa pois puutavaramarkkinoilta. Sel-
 luloosamarkkinat heikkenivät myös jonkun verran elokuun
 loppupuolella, mitä hintoihin tulee, mutta menekki jat-
 kui kumminkin edelleen. Sen ohella oli otettava huo-
 mioon, että tänä syksynä todennäköisesti otettaisiin
 jossakin määrin vähemmän vientietumaksuja kuin ennen.
 Mutta jos kohta nämä syyt vaikuttivat siihen suuntaan,
 että markan ainakaan huomattavampaa paranemista ei voi-
 tu syksyllä odottaa, niin oli kuitenkin toiselta puo-
 len vartenotettava, että syksy aina meille antaa vien-
 tiylijäämää ja että jos vientietumaksuja otetaan vähäi-
 sen, tulee talvella vastaavassa määrässä enemmän valuu-
 toja.

Kuviteltuihin tai suuresti liioiteltuihin syi-
 hin käsityksen muuttumiseen on luettava Suomen Pankin

valuuttavaraston väheneminen elokuun aikana noin 100 milj. markalla. Asiantunteville oli se täysin odotettavissa sen johdosta, että viime syksynä oli otettu niin suuria vientietumaksuja, että täytyi kulua tavallista pitempi aika, ennenkuin vienti rupesi tuomaan uutta valuuttaa. Käänte valuuttavarastossa on ennen tapahtunut milloin heinäkuussa, milloin elokuussa ja milloin syyskuussa. Tänä vuonna ei sitä missään tapauksessa olisi voinut odottaakaan ennen syyskuuta. Mutta tämä valuuttavaraston väheneminen vaikutti kuitenkin yleiseen käsitykseen. Ilmeisesti liioitellut uutiset kaudesta tulivat ikäänkuin loppuvaikutuksena. Meillä on se käsitys yleinen, että heikko sato aiheuttaa tuonnin suurta lisääntymistä, kun itse asiassa numeroiden tarkempi tutkiminen osoittaa, että tuonnin kokonaismäärä huonon sadon johdosta saattaa kasvaa vain jollakin prosentilla. Tänä vuonna saatiin lisäksi rukiista keskinkertaista parempi sato ja pelätty kato kohdistui vain kauraan, jota meillä yleensä tuodaan maahan sangen vähän ja joka kypsymättömänäkin on käytettävissä tarkoitukseensa, eläinten rehuksi.

Mutta olkootpa syyt yleisen käsityksen muuttamiseen olleet kuviteltuja tai todellisia, niin niillä

kumminkin oli se vaikutus, että tuojat, kun he uskoivat, että Suomen markka ei ainakaan paranisi, rupesivat ostamaan valuuttaa myös myöhempää tarvetta varten. Viejät taas tulivat samoista syistä pidättyväisiksi valuutan myynnissä ja osaa niistä talletuksista, joita ulkomaalaisilla on meidän pankeissamme, ruvettiin ottamaan pois, koska ei ainakaan lähiaikoina odotettu saatavan niistä voittoa.

Kun asiankulku alkoi olla tämän suuntainen, ryhtyi Suomen Pankin johtokunta vastatoimenpiteisiin. Johtokunta oli sitä mieltä, että olisi siirryttävä jonkun verran korkeammalle kurssitasolle, josta markan arvo todennäköisesti voisi vähitellen kohota, sen sijaan, että se syyskuun alussa vallitsevasta kurssitasosta, jolloin dollari maksoi Smk. 36:20, hiljalleen alenisi, sekä edelleen, että oli käytettävä pankin valuuttavarastoa valuuttatarpeen tyydyttämiseksi sinä aikana, joka kuluisi, ennenkuin vienti rupeaisi tuomaan enemmän valuuttaa kuin tuontiin tarvittiin.

Mitä tuli tapaan toteuttaa näitä toimenpiteitä, oli johtokunta sitä mieltä, että kurssien koroitus oli oleva nopea, koska hidas ja vähitellen tapahtuva kurssien kohoaminen vain herättäisi yhä kasvavaa speku-

latiota sekä koti- että ulkomailla ja myöskin juurruttaisi väärää käsitystä markan yleisestä kehityssuunnasta. Edelleen oli pankin johtokunta sitä mieltä, että markkinain itsensä tulisi saada valita kurssitaso, jolloin se arvatenkin ajaisi kurssit liian ylös ja Suomen Pankki saattaisi tosiolojen pohjalla myydä valuuttoja alhaisemmilta hinnoilla, niin että edellämainittu laskusuunta jo heti alkaisi.

Vielä valmistautui johtokunta asiaan m.m. siten, että se sanoi irti osan niitä ulkomaisia saattavia, jotka paremman koron saamiseksi olivat pitemmälle ajalle sijoitetut. Myöhemmin se niiden pankkivaltuusmiesten kanssa, joiden tulee ottaa osaa kaikkiin pankkivaltuusmiesten käsiteltäviin asioihin, neuvotteli asemasta ja heidän kanssaan laskettiin heti käytettävissä oleva valuuttavarasto sekä arvioitiin niiden voimien suuruutta, jotka saattoivat vaikuttaa toiseen suuntaan kuin Pankki halusi. Tässä arvioimisessa tultiin siihen tulokseen, että Pankin voimat olivat riittävät asemaa hallitsemaan.

Syyskuun 8 p:nä päättyvän viikon lopulla, jolloin edelläviitatut katouutiset hälyyttävine otsakkeineen olivat lehdissä, alkoivat valuuttamarkkinat käydä rauhat-

tomiksi, ja lauantaina kohosivat kurssit tunti tunnilta. Edellä esitetyn suunnitelman toimeenpanoon ryhdyttiin senvuoksi maanantaina t.k. 10 p:nä. Valuuttaa kysyttäessä ilmoitti Pankki aamulla, että se vain keskipäivällä noteerattavaan viralliseen kurssiin myy valuuttoja. Tällä tavalla markkinat joutuivat kulkemaan, niinkuin tarkoitettu oli, omin päin ja vei^{vät} Ruotsin kruunun, ottaakseni sen tässä yhteydessä Suomen markan arvon mitaksi, 10 markkaan, ehkä joissakin tapauksissa hieman yli. Suomen Pankki noudatti tätä kurssia sen päivän noteerauksessa, mutta jo puolitoista tuntia myöhemmin pidetyssä pörssissä laski kruunu ilman sanottavia toimenpiteitä Suomen Pankin puolelta Smk:aan 9:93. Sen kurssin mukaisesti Suomen Pankki sitten pitkin päivää myi valuuttoja. Valuuttavarasto ei vähentynyt suuremmalla määrällä kuin oli tällaisessa tilanteessa edellytetty, eli 24 milj. markalla.

Seuraavana päivänä noudatti Pankki sekä noteerauksessaan että myynneissään kruunukurssia 9:93. Yleisössä vallitsi vielä melkoinen ostohalu, koska se ei ollut vak^{aa}intunut siitä, että kurssien nousu olisi 10⁰ pullisesti lakannut ja valuuttoja meni sinä päivänä 13 milj. markalla. Kun kuitenkin Pankki lopetti valuutta-

kauppansa klo $\frac{1}{2}$ 4 ja tällaisena vilkkaana aikana yksityispankit ja muut valuuttakauppiat jatkoivat sitä lähemmäs klo 5:een, niin nousivat kurssit Pankin sulkemisen jälkeen jossakin määrin. Näitä loppukursseja Tukholmaan sähköitettäessä vaikuttivat ne siellä heikentävästi markan arvoon. Sen johdosta saapui seuraavana päivänä keskiviikkona 12 p:nä, tänne Tukholmasta yksityispankeille markan myyntimääräyksiä. Luonnollista oli myös, että mieliala ei maaseudulla rauhoittunut yhtä pian kuin Helsingissä. Näin ollen Pankin valuuttavarasto keskiviikkopäivänä väheni 34 milj. markalla, maaseutumyntejä lukuunottamatta, jotka eivät sisälly tässä esitettyihin päivittäisiin numeroihin.

Tällaisen suunnan vallitessa kutsuttiin, kuten muistettanee, pankkivaltuusmiehet täysi-istuntoon ja korottivat he johtokunnan esityksen mukaisesti Pankin korkomääriä 1 %:lla vastapainoksi luoton avulla esiintyvälle valuutan kysynnälle.

Seuraavana päivänä, torstaina, Pankki vaikuttaakseen myös markan arvoon Tukholmassa antoi sinne määräyksen ostaa Suomen markkoja sellaiseen kurssiin, joka vastasi täällä noteerattua. Siellä oli kuitenkin

Pankin johdonmukainen kanta kolmena edellisenä päivänä Helsingin valuuttamarkkinoilla jo vaikuttanut sen, että sangen vähäinen määrä Suomen markkoja enää oli semmoiseen kurssiin ostettavissa. Markan arvo oli siellä jousemassa korkeammalle. Sinä päivänä valuuttavarasto väheni vielä 12 milj. markalla, mutta Helsingissä alettiin jo myös tarjota valuuttoja Suomen Pankille.

Perjantaina 14 p:nä noudatti Pankki sekä myynnissään että noteerauksissaan edelleen samaa kruunun kurssia - sitä pidettiin tässä asiaintilassa määrävimpänä - kuin edellisenä päivänä, mutta valuutan kysyntää ei enää esiintynyt. Valuuttavarasto päinvastoin kasvoi 1,5 milj. markalla, ja pörssissä kurssit alenivat, joten kruunuja myytiin Smk:aan 9:92. Seuraavana päivänä, lauantaina, jolloin Suomen Pankki aamusta pitäen noudatti äsken sanottua kurssia, oli virta jo ilmeisesti kääntynyt. Suomen Pankki osti valuuttoja lähes 5 milj. markalla enemmän kuin se myi.

Tällä viikolla on vaihto valuuttamarkkinoilla ollut sangen vähäinen ja valuuttoja on tarjottu enemmän kuin kysytty, niin että Pankin valuuttavarasto edelleen on kasvamassa. Kurssit ovat jatkaneet laskusuuntaansa, Ruotsin kruunu Smk:aan 9:91. Suomen Pankin

on siten onnistunut tämänkin rynnistyksen aikana hallita valuuttakursseja ja säilyttää Suomen markan arvo vakaana, tosin suunnitelmansa mukaan noin 3 % korkeammalla kurssitasolla kuin missä syyskuun alussa oltiin.

Tietenkin väheni Suomen Pankin valuuttavarasto alkuviikon suuren kysynnän johdosta syyskuun 8 ja 15 päivän välisenä aikana, kuten piakkoin julkaitava tiliasema tulee osoittamaan, mutta perjantaista asti on se taas lisääntynyt.

Puheenjohtaja ilmoitti, että neuvotteluissa Johtokunnan ja kolmen pankkivaltuusmiehen kesken oli katsottu suotavaksi tämälapsen selostuksen antaminen myöskin julkisuuteen, mikä puheenjohtajan mielestä tapahtui ehkä sopivimmin siten, että sanomalehdissä selostettaisiin tämä nyt Pankkivaltuusmiehille annettu selvitys, nimenomaan ilmoittaen, että se on Pankkivaltuusmiesten puheenjohtajan selostus Pankkivaltuusmiesten kokouksessa.

Asiasta syntyneessä keskustelussa

Herra Nevanlinna katsoi, että selostuksen loppussa olisi syytä viitata siihen, että selostetut tapahtumat ovat aiheuttaneet valuuttavaraston vähenemisen.

Sen sijaan puhuja arveli, että selostuksesta olisi poistettava ne kohdat, joista lukija voi saada sen käsityksen, että Pankin politiikka pidetään sen omassa piirissä täydellisenä.

Herra Ramsay huomautti, että julkisuudessa ei ole syytä puhua markkaostoista Tukholmassa.

Herra Wuolijoki epäili onko syytä julkaista kertomusta niin yksityiskohtaisena kuin se nyt esitettiin. Se tuntuu liian puolustelevalta.

Herra Pulkinen oli samaa mieltä kuin herra Nevanlinna, mitä tuli selostuksen puolustelemaan sävyyn. Mutta jos tahdottaisiin puolustella Pankin politiikkaa, niin olisi käsiteltävä erikoisesti lauontain syyskuun 8 päivän tapahtumia. Puhuja oli kuullut väitettävän, että Pankin toiminta juuri tänä päivänä aiheutti paniikin. Lopuksi puhuja totesi, että selostus, jos se julkisuuteen annetaan, on puheenjohtajan, eikä Pankkivaltuusmiesten kokonaisuudessaan.

Herra Lavonius oli sitä mieltä, että lauontain syyskuun 8 päivänä Pankin menettelyssä oli ilmennyt epävarmuutta. Pankki oli seurannut kurssinousua, samalla kuin oli esiintynyt epävarmuutta, myydäänkö valuutta vai ei. Olipa Johtokunnassa jo keskusteltu siitä-

kin, että luovuttaisiin vapaan myynnin periaatteesta.

Herra Gråsten esitti ne tapahtumat, joista lienee kysymys Pankin valuuttakauppaa puheenaolevana päivänä arvosteltaessa. OY Nahka oli tiedustellut Suomen Pankista valuuttaa, ja liikkeelle oli silloin ilmoitettu määrätty hinta. Mutta liike ei tullut säännönmukaisen tunnin kuluessa suorittamaan hintaa tilauksestaan. Myöhemmin oli Kansallis-Osake-Pankki halunnut käyttää hyväkseen tätä Nahkan tilausta siihen hintaan kuin tilausta tehtäessä oli ilmoitettu, mutta halunnut maksaa sen vasta maanantaina. Tällaiseen nettelyyn ei Suomen Pankki puhujan mielestä mitenkään voinut suostua.

Toinen tapaus, josta arvattavasti puhutaan Pankin menettelyä sanottuna päivänä arvosteltaessa, sattui Kuopiossa. Sikäläisen konttorin johtaja oli puhelimesta kuullut väärin erään kurssitiedon ja ilmoitti tämän väärän tiedon eräälle valuutan ostajalle. Kun hän myöhemmin sai oikean tiedon, täytyi hänen kieltäytyä myymästä tuolle ostajalle valuuttaa aikaisemmin ilmoittamallaan hinnalla.

Herra Tannerin mielestä oli Pankin politiikan heikkous sanottuna päivänä siinä, että se kovin hermos-

tuneesti muutteli kursseja.

Tämän jälkeen poistuivat Johtokunnan puheenjohtaja ja jäsenet.

2 §.

Esiteltiin jatkuvaan käsittelyyn kokouksessa kulu-
luvan kuun 12 päivänä esillä ollut Johtokunnan kirje
n° 45.

Kolme pankkivaltuusmiestä ehdotti, että Pankki-
valtuusmiehet, siltä varalta, että johtaja K. Basilier
lähitulevaisuudessa pyytäisi eroa Suomen Pankin johta-
jantoimestaan, päättäisivät Johtokunnalle ilmoittaa myön-
tävänsä hänelle 54,000 markan suuruisen vuotuisen eläk-
keen hänen jällellä olevaksi elinajakseen.

Pankkivaltuusmiehet hyväksyivät tämän ehdotuk-
sen.

Eläkekirja ja määräys eläkkeen maksamisesta
oli lähetettävä Johtokunnalle Pankkivaltuusmiesten saatua
ilmoituksen pankinjohtaja Basilierin erosta. (Kirjelmä 99)

3 §.

Järjestettiin Pankin vuosi-inventtaus seuraavas-
ti: herrat Wuolijoki ja Pulkkinen inventoivat vekseli-

salkut ja kassat, herrat Auer ja Heinonen lainat
sekä avoimet ja suljetut talletukset, sekä herrat
af Forselles ja Salmio obligatsiot.

Vakuudeksi:

H. W. Rauhala